

Izvještaj

“Poboljšanje mogućnosti institucija koje se bave krivičim pravom da bolje komuniciraju sa građanima o svom radu”

Podgorica, Novembar 2016. godine

Građanska alijansa, Crna Gora

Novembar 2016. godine

Za izdavača
Boris Raonić

Monitoring tim
Maja Vukčević
Milan Radović
Zoran Zola Vujačić
Boris Raonić

Dizajn, prelom, obrada i štampa
AP print, Podgorica

Tiraž: 300 primjeraka

Izrada ovog izvještaja je podržana od strane naroda Sjedinjenih Američkih Država preko Biroa za borbu protiv međunarodne trgovine drogom i sprovođenje zakona (INL). Stavovi izneseni u ovom izvještaju predstavljaju stavove Građanske alijanse i ne moraju odražavati mišljenje donatora koji je podržao projekat.

Sadržaj

I Predhodne informacije.....	4
II Uvod.....	5
III Saradnja između državnih organa.....	7
IV Odnos institucija prema stručnoj i laičkoj javnosti.....	15
V Transparentnost rada institucija u ostvarivanju krivične pravde....	17
VI Uloga medija i drugih društvenih činilaca u obavještavanju javnosti o radu institucija kod ostvarivanja krivične pravde.....	22
VII Preporuke.....	23

I Prethodne informacije

Građanska alijansa (GA) usmjerila je fokus na kontrolu rada državnih institucija, pa kroz program vladavine prava, naša organizacija već šest godina radi pod punom pažnjom. Na istraživanju i pisanju izvještaja radio je petočlani tim GA. U pripremi izvještaja tim GA koristio je sljedeće metode: anketni metod, intervju i analizu sadržaja - pravnu analizu, Zakon o slobodnom pristupu informacijama, kao i analizu zvaničnih izveštaja koji se odnose na rad sudova, tužilaštava i policije. Istraživanjem smo obuhvatili sve Osnove sudove, dva Viša suda, Apelacioni i Vrhovni sud. Takođe smo obuhvatili i tužioce svih Osnovnih Tužilaštava, dva Viša i Vrhovnog državnog tužilaštva. Intervjuisali smo sve načelnike Centara bezbjednosti i ispostava policije u Crnoj Gori. Tim GA pratio je transparentnost objavljivanja informacija putem portala <http://www.tuzilastvocg.me> , <http://www.sudovi.me> i <http://www.mup.gov.me> i kroz Zakon o slobodnom pristupu informacijama.

Projekat je podržao Biro za borbu protiv međunarodne trgovine drogom i sprovođenje zakona (INL) /Bureau of International Narcotics and Law Enforcement Affairs/, a implementacija projekta trajala je od 01. septembra 2015. do 31. septembra 2016. godine.

GA se zahvaljuje Udruženju sudija Crne Gore, studentskoj organizaciji ELSA i novinskoj agenciji MINA, koji su doprinijeli uspješnoj realizaciji istraživanja.

II UVOD

Sve vitalne državne funkcije počivaju na principima koordinacije i saradnje između različitih državnih organa preko kojih se te funkcije ostvaruju. Nesumnjivo je da su u tim procesima neki organi više upućeni jedni na druge, kako zbog prirode svojih djelatnosti, tako i zbog specifičnih nadležnosti u okviru postupanja iz djelokruga svog rada. U takvim okolnostima logično je uspostavljanje preciznih načela i standarda na kojima se zasniva rad i komunikacija između tih organa, a da se pri tome očuva njihov institucionalni kredibilitet i sposobnost unutar strukture državnih organa, te ništa manje prema javnosti koja očekuje efikasno i djelotvorno vršenje posla.

Pravosudne institucije su pod svojevrsnim pritiskom i jednih i drugih. Kada su u pitanju različiti državni organi, od pravosuđa se očekuje da konačno materijalizuje krivičnu pravdu kroz donošenje kvalitetnih tužilačkih i sudskih odluka i na taj način kruniše prethodni rad policijskih i drugih organa, koji djeluju u fazi sprječavanja, otkrivanja i procesuiranja počinilaca krivičnih djela (carinske službe, agencija, uprave).

S druge strane, javnost (laička i stručna) je uvijek korektor nedjelotvornog i neefikasnog postupanja svih državnih organa, jer se u njihovoj svijesti javlja otpor i nepovjerenje prema institucijama koje, prema njihovom mišljenju, uopšte ne rade ili ne rade svoj posao efikasno. U takvim okolnostima javnost često reaguje u situaciji nedostatka informacija, kada špekulacije postaju snažno sredstvo za urušavanje povjerenja u rad državnih organa. To je posebno karakteristično u sistemu krivične pravde, gdje se svaki nedostatak lako uočava i po pravilu veoma štetno djeluje na društvene procese.

U ovakvim situacijama od ogromnog značaja je funkcionisanje kanala kojima se šire informacije, bilo da se radi o službenim protokolima, bilo da se to čini kroz prilagođene sadržaje putem intervjua, stručnih izlaganja, učešća na skupovima na kojima se raspravlja o tim pitanjima i slično.

Nije teško zaključiti da su državni organi bili (ili još uvijek jesu?) često pasivni u zauzimanju javnog stava po određenom pitanju, pri čemu se nerijetko agresivnim pristupom drugih društvenih aktera u javnosti lako stvarao utisak da je konkretna situacija ili djelovanje, posljedica njihove inertnosti i/ili nesnalaženja u datoj situaciji. Indikativno je da se to dešavalo u vrlo senzitivnim predmetima koji su imali značajan uticaj na društvene tokove, što je izazivalo brojne kontroverze i dileme oko zakonitosti i osnovanosti odluka državnih organa. Osim toga, čini se da je i nedostatak poznavanja nadležnosti i procedura unutar pravosudnih i drugih državnih organa umnogome doprinio stvaranju pogrešne slike javnosti o nosiocima odgovornosti, kada je u pitanju dio stvarne nadležnosti obuhvaćen okolnostima konkretnog slučaja.

Cilj ovog projekta bio je upravo da demistifikuje odnos između državnih organa u ostvarivanju krivične pravde, kao i da ukaže na bitne elemente komunikacije sa javnošću, koji se prepoznaju kao suštinska potreba institucija u periodu pojačanih aktivnosti na kreiranju odnosa prema građanima.

Konačno, transparentnost rada institucija u ostvarivanju krivične pravde bitan je uslov pripreme budućih generacija akademski obrazovanih građana i nosilaca pravosudnih i drugih državnih funkcija u perspektivi. Bitan preduslov takvom opredjeljenju jeste i slobodno iznošenje stavova o unutrašnjim pitanjima i uslovima rada unutar institucija, pri čemu se jasno trebalo ukazati na moguće slabe tačke u funkcionisanju, odnosno eventualni nedostatak kapaciteta u vršenju sopstvenih funkcija.

Projekat je realizovan kombinacijom nekoliko metoda, uključujući: seriju informativnih stručnih mišljenja i stavova plasiranih kroz različite medije i zasnovanih na konkretnim primjerima i iskustvima građana/ki u komunikaciji sa institucijama, koje učestvuju u sistemu krivične pravde; javni dijalog o pricipima transparentnosti pravosuđa koji se sprovodio sa predstavnicima pravosuđa i budućim akademskim građanima (studenti Pravnog fakulteta, učenici srednjih škola pravnog usmjerenja); anonimne ankete sa nosiocima funkcija unutar državnih organa, radi sticanja saznanja o situaciji unutar institucija i internoj ocjeni procedura i postupaka.

Informacije o projektu i realizovanim aktivnostima objavljivane su putem informativne agencije *MINA*, koja je bila partner u projektu, glasila „DAN“ i „Dnevne novine“, kao i društvenih mreža preko kojih je javnost obavještavana o događajima koji su vezani za projekat (Facebook i Twitter stranice *NVO ELSA Crna Gora*).

Na osnovu izloženih činjenica, ovaj Izvještaj je strukturiran na sljedeće oblasti:

1. saradnja između državnih organa;
2. odnos institucija prema stručnoj i laičkoj javnosti;
3. transparentnost rada institucija u ostvarivanju krivične pravde;
4. uloga medija i drugih društvenih činilaca u obavještavanju javnosti o radu institucija kod ostvarivanja krivične pravde.

III SARADNJA IZMEĐU DRŽAVNIH ORGANA

a) Ustavni i zakonski osnov

*Ustav Crne Gore*¹ u članu 118 iz načela podjele vlasti izvodi ustavnu poziciju sudova tako što im daje poziciju samostalnog i nezavisnog organa, a Vrhovni sud ustanovljava kao najviši sud u državi, koji obezbjeđuje jedinstvenu primjenu zakona od strane sudova.

Načela osnivanja, organizacije i nadležnosti sudova, organizacija rada sudova i pravosudne uprave, kao i druga pitanja od značaja za uredno i blagovremeno funkcionisanje sudova, uređuju se *Zakonom o sudovima*². Iako ovaj zakon sadrži posebno poglavlje o odnosu između sudova, sudova i drugih organa i suda i stranaka, ova norma vidi ovaj odnos isključivo kroz učešće drugih organa u sudskim postupcima u svojstvu stranke (Poglavlje IV). Tako odredbe člana 63 i člana 64 ovog zakona, određuju obavezu poštovanja dostojanstva stranaka i pravo na razgledanje spisa predmeta. U tom smislu, *Sudski poslovnik*³ propisuje obavezu predsjednika suda da se stara o pravilnom odnosu sudija, službenika i namještenika prema strankama, državnim organima, pravnim licima i drugim organizacijama. Takođe, predsjednik suda je ovlašćen da sazove radne sastanke sa organima koji vrše poslove otkrivanja krivičnih djela i pronalazjenja i gonjenja učinilaca krivičnih djela, drugim organima ili organizacijama i advokatima, kad je to od interesa za vršenje sudske vlasti (član 24).

Ustav Crne Gore u članu 134 definiše *Državno tužilaštvo* kao jedinstven i samostalan državni organ, koji vrši poslove gonjenja učinilaca krivičnih djela i drugih kažnjivih djela koja se gone po službenoj dužnosti. Takođe, Ustav određuje da je *Tužilački savjet* organ koji obezbjeđuje samostalnost državnog tužilaštva (član 136).

*Zakon o državnom tužilaštvu*⁴ dalje razrađuje ustavne principe i naglašava nekoliko ključnih načela u obavljanju funkcije. Tako je u članu 3 propisano načelo *samostalnosti*, koje podrazumijeva da se poslovi državnog tužilaštva ne smiju vršiti ni pod čijim uticajem i da niko ne smije da utiče na Državno tužilaštvo u vršenju poslova. Načelo *nepristrasnosti* upućuje na to da se funkcija državnog tužioca vrši nepristrasno i objektivno, na principima zakonitosti i jednakosti pred zakonom. Konačno, princip *javnosti rada* Državnog tužilaštva obezbjeđuje se na način propisan zakonom (član 5 Zakona).

---

¹ ("Službeni list Crne Gore", br. 001/07 od 25.10.2007, 038/13 od 02.08.2013)

² ("Službeni list Crne Gore", br. 011/15 od 12.03.2015)

³ ("Službeni list Crne Gore", br. 065/16 od 12.10.2016)

⁴ ("Službeni list Crne Gore", br. 011/15 od 12.03.2015, 042/15 od 29.07.2015)

Zakon ustanovljava nekoliko načela kada je interna, i saradnja sa drugim organima u pitanju. Tako se za vršenje funkcije državnog tužioca zahtijeva „spособnost organizacije i koordinacije zaposlenih u državnom tužilaštvu koji se ocjenjuju na osnovu sposobnosti državnog tužioca da saraduje, organizuje i kontroliše rad savjetnika, pripravnika i drugih zaposlenih koji rade sa njim” (član 90 Zakona).

Načelo saradnje uređeno je posebnim poglavljem koje nosi naslov „Odnosi i saradnja”, u okviru kojeg su uređeni odnos sa sudovima i drugim državnim organima, saradnja sa policijom i drugim organima i međunarodna saradnja.

Državni tužilac je ovlašćen da od sudova i drugih državnih organa zahtijeva dostavljanje spisa, informacija i obavještenja, potrebnih za preduzimanje radnji iz njegove nadležnosti, a sudovi ili drugi državni organi su dužni da postupe po njegovom zahtjevu. Obrnuto, državna tužilaštva su dužna da, na traženje suda ili drugog ovlašćenog državnog organa, dostave spise, informacije i obavještenja, kad je to sudu ili drugom državnom organu potrebno u vršenju njegove nadležnosti. Osim ovih načela, saradnja sa sudovima po drugim pitanjima uslovljena je pozicijom ovih organa u pravosuđu i podjelom nadležnosti u ostvarivanju krivične pravde. Svaka saradnja koja bi mogla da naruši integritet sudova i dovede u sumnju njihovu nezavisnost bila bi isključena, kao što bi i svaka saradnja koja tužilaštvu nameće inicijative suprotne načelu njegove samostalnosti bila izlišna.

Saradnja sa policijom i drugim organima sprovodi se organizovanjem savjetodavnih sastanaka za razjašnjenje spornih pitanja ili davanje detaljnih uputstava za postupanje u pojedinim predmetima. Na savjetodavnom sastanku se određuje način saradnje, razmjena prikupljenih podataka i usmjerava zajedničko djelovanje državnih tužilaca sa policijskim službenicima i službenicima drugih organa. Savjetodavni sastanci se mogu organizovati na inicijativu državnih tužilaca, odnosno policijskih službenika ili službenika drugih organa (član 149 Zakona).

Međunarodna saradnja se ostvaruje kroz neposrednu saradnju sa tužilaštvima drugih država u okviru međunarodnih sporazuma i drugih međunarodnih dokumenata. Način i uslove ostvarivanja ove saradnje, utvrđuje sjednica Vrhovnog državnog tužilaštva, kojoj prisustvuju vrhovni državni tužilac i državni tužioci u Vrhovnom državnom tužilaštvu (član 145 Zakona).

Kod razmatranja pitanja od posebnog značaja za rad državnog tužilaštva i u drugim slučajevima propisanim zakonom, vrhovni državni tužilac saziva proširenu sjednicu Vrhovnog državnog tužilaštva,

koju čine vrhovni državni tužilac, državni tužioci u Vrhovnom državnom tužilaštvu, rukovodioci viših državnih tužilaštava i rukovodilac Specijalnog državnog tužilaštva.

Na rad Specijalnog državnog tužilaštva shodno se primjenjuju odredbe Zakona o Državnom tužilaštvu.

*Zakon o unutrašnjim poslovima*⁵ u članu 4 propisuje da Ministarstvo, u okviru svoje nadležnosti, pruža stručnu pomoć građanima, pravnim licima i drugim državnim organima u ostvarivanju njihovih prava i obaveza, zaštiti života, lične bezbjednosti građana i imovine. Obavljanje policijskih poslova zasniva se na načelima zakonitosti, profesionalizma, *saradnje*, srazmjernosti u primjeni ovlašćenja, efikasnosti, nepristrasnosti, načelima nediskriminacije i blagovremenosti.

Policijski službenici, u skladu sa zakonom, pružaju pomoć državnim organima, organima državne uprave, organima lokalne samouprave i pravnim licima u postupku izvršenja njihovih odluka, ako se u tom postupku očekuje ili pruža fizički otpor.

*Zakonik o krivičnom postupku (ZKP)*⁶ u članu 16 propisuje da su sud, državni tužilac i drugi državni organi, koji učestvuju u krivičnom postupku, *dužni da istinito i potpuno utvrde činjenice koje su od važnosti za donošenje zakonite i pravične odluke*, kao i da sa jednakom pažnjom ispituju i utvrde činjenice koje terete okrivljenog i one koje mu idu u korist.

Osnovno istražno načelo po ovom zakonu je tzv. tužilačka istraga, prema kojem istragu sprovodi državni tužilac. Izuzetno, na zahtjev državnog tužioca, odnosno okrivljenog, određene dokazne radnje u istrazi može, u skladu sa pravilima ovog zakonika, sprovesti sudija za istragu, ako posebne okolnosti očigledno ukazuju da takve radnje neće moći da se ponove na glavnom pretresu ili bi izvođenje dokaza na glavnom pretresu bilo nemoguće, odnosno znatno otežano, u čemu se ogleda mogućnost komunikacije, odnosno saradnje između dvaju organa kada je u pitanju utvrđivanje činjenica i načelo efikasnosti postupka.

Shodno članu 44 ZKP, kojim je propisano osnovno pravo, ovlašćenje i obaveza državnog tužioca da goni učinioce krivičnih djela, ovaj to čini pored ostalog i izdavanjem obavezujućih naloga ili neposrednim rukovođenjem usmjerava radnje organa uprave, nadležnog za policijske poslove, vojne

---

⁵ ("Službeni list Crne Gore", br. 044/12 od 09.08.2012, 036/13 od 26.07.2013, 001/15 od 05.01.2015)

⁶ ("Službeni list Crne Gore", br. 57/09 od 18.08.2009, 49/10 od 13.08.2010, 47/14 od 07.11.2014, 02/15 od 16.01.2015, 35/15 od 07.07.2015, 58/15 od 09.10.2015)

policije, organa uprave nadležnog za poslove carina, organa uprave nadležnog za poslove poreza i drugih organa uprave u izvidaju.

Odnos subordinacije kada je istraga u pitanju ogleda se u odredbi kojom su policija i drugi državni organi dužni da prije svake preduzete radnje, osim u slučaju hitnosti, obavijeste nadležnog državnog tužioca. Policija i drugi državni organi nadležni za otkrivanje krivičnih djela dužni su da postupe po zahtjevu nadležnog državnog tužioca. Takođe, kod izricanja mjera tajnog nadzora, koje na obrazloženi predlog državnog tužioca, pisanom naredbom određuje sudija za istragu, iste na predlog ovlašćenog policijskog službenika, pisanom naredbom određuje državni tužilac.

Ako postoje osnovi sumnje da je izvršeno krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti, policija je dužna da obavijesti državnog tužioca i samoinicijativno, ili po zahtjevu državnog tužioca, preduzme potrebne mjere da se pronađe učinilac krivičnog djela, da se učinilac ili saučesnik ne sakrije ili ne pobjegne, da se otkriju i obezbijede tragovi krivičnog djela i predmeti koji mogu poslužiti kao dokaz, kao i da prikupi sva obavještenja koja bi mogla biti od koristi za uspješno vođenje krivičnog postupka. Lice prema kojem je primijenjeno neko od policijskih ovlašćenja na način što su ista zloupotrijebljena, ima pravo da podnese pritužbu nadležnom državnom tužiocu.

b) Stavovi o saradnji unutar pravosudnih institucija i na nivou saradnje sa drugim državnim organima

Tokom ankete sprovedene krajem 2015. godine na teritoriji 14 opština, koje su pokrivene teritorijalnom nadležnošću osnovnih, nekadašnjih viših, Upravnog, Privrednog, Apelacionog i Vrhovnog suda (osim sudova za prekršaje), a koja je kontinuitet ranijih istraživanja Građanske alijanse; zabilježeni su određeni trendovi kada je u pitanju **ocjena nosilaca sudskih funkcija** o saradnji sa drugim državnim organima. U anonimnoj anketi učestvovalo je 208 sudija različitih nivoa organizovanja, pri čemu su dati odgovori strukturirani na osnovu numeričkih pokazatelja po izjašnjavanju na konkretno pitanje o uticaju drugih organa, odnosno njihovoj ulozi u sprovođenju pravde i efikasnosti postupka. Najveći procenat ispitanih sudija (71,2%) je odgovorio da drugi državni organi „doprinose, ali bi njihovo učešće moralo biti znatno efikasnije“. Veoma mali procenat ispitanika odgovorio je da ovi organi slabo doprinose rješavanju predmeta i efikasnosti postupka (7,2%). Prema mišljenju ispitanika (sudija) u toj anketi, na usporavanje postupka i efikasnosti rada sudova najviše utiču drugi organi državne uprave i lokalne samouprave (40,4%), policija (9,6%) i tužilaštvo (6,7%). Iz priloženih rezultata ankete jasno proizilazi da

je najmanji „otpor“ registrovan upravo na saradnji sa institucijama i organima koji su obuhvaćeni ovim Projektom, odnosno prema policiji i tužilaštvu.

Kada je u pitanju tužilaštvo, treba reći da je ovim Projektom vršeno anonimno anketiranje prilično velikog broja nosilaca tužilačke funkcije (95 tužilaca, decembar 2015. godine). Anketom su obuhvaćeni tužioc i na nivou osnovnih tužilaštava, kao i iz Specijalnog državnog tužilaštva i Višeg tužilaštva u Bijelom Polju.

U pogledu ocjene uloge drugih organa u sprovođenju pravde i efikasnosti postupka, čak 77,9% tužilaca smatra da „doprinose, ali bi njihovo učešće moralo biti znatno efikasnije“, dok 15,8% smatra da drugi organi doprinose efikasnosti postupka. Da „slabo doprinose rješavanju predmeta i efikasnosti postupka, odnosno da „opstruiraju sprovođenje pravde“ smatra ukupno 4,3% tužilaca, dok se 2,1% njih nijesu izjasnili o ovom pitanju. Prema mišljenju tužilaca, na usporavanje postupka i efikasnosti rada tužilaštava najviše utiču drugi organi državne uprave i lokalne samouprave (36,8%), policija (16,8%), sudovi (9,5%) i advokati (3,2%).

U odnosu na efikasnost funkcionalnog dijela suđenja i organe koji, prema mišljenju tužilaca moraju bitno da promijene i poboljšaju svoj rad, kao i odnos i postupanje prema tužilaštvu, tužioc i su pružili odgovore prema kojima je najmanja potreba za promjenom kod Uprave policije, a nakon toga kod određenih službi Ministarstva unutrašnjih poslova.

Anketa nije obuhvatila stavove tužilaca o radu sudova, jer bi se takav pristup mogao shvatiti kao neprimjeren ako se ima u vidu uloga sudova i odnos prema tužilaštvu u procesu funkcionisanja pravosudnih institucija.

Upitnik sproveden u okviru **Uprave policije obuhvatio je više Centara bezbjednosti i odjeljenja** (Bar, Berane, Bijelo Polje, Herceg Novi, Kotor, Pljevlja, Budva, Podgorica, Nikšić, Tivat, Ulcinj, Nikšić i Rožaje). Intervjui su urađeni sa načelnicima centara bezbjednosti i ispostavama centara bezbjednosti. Opšti utisak koji dominira u odgovorima iz Uprave policije govori o veoma dobrom stepenu ostvarene saradnje sa organima tužilaštva, što potvrđuju svi anketirani osim jednog. Takođe, u okviru pojedinačnih odgovora uočeno je više dodatnih impresija koje ukazuju na to da bi saradnja mogla biti bolja, naročito u fazama dopune dokaznog materijala na kojemu se zasniva istražni postupak. Indikativno je što se u odgovorima službenika Uprave policije uočava da su i oni zapazili nedostatak logističkih kapaciteta u radu tužilaštva, posebno nedostatak odgovarajućih prostorija, što bi olakšalo komunikaciju, ali i omogućilo bolje prisustvo policijskih službenika u radu na istražnim predmetima. Osim toga, čini se da postoje razlike i u shvatanju kadrovskih rješenja, gdje se naglašava potreba za

bolje obučenoim tužiocima za postupanje u specifičnim predmetima, koji zahtijevaju kriminalističko tehničku obučenost.

Većina odgovora ukazuje na izvjestan stepen olakšanja u radu organa policije, kada je u pitanju pokretanje istražnih procedura, što se objašnjava odgovornošću tužilaca za sve faze istrage, odnosno intervencije po saznanju i/ili prijavi krivičnog djela iz domena stvarne nadležnosti pojedinih tužilaštava.

Na pitanje da li su tužilački kapaciteti i kadrovski osposobljeni za sprovođenje istrage i operativnih mjera iz svoje nadležnosti, najveći broj ispitanika je pozitivno odgovorio, uz napomenu da se svi operativni poslovi koordiniraju i sprovode uz saradnju policije i tužilaštva, dogovor o načinu operacionalizacije mjera, radnji i postupaka, kao i međusobnog uvažavanje stavova i mišljenja. Ovaj podatak je očigledan indikator napretka, naročito ako se imaju u vidu doskorašnji slučajevi međusobnog osporavanja kredibiliteta, koji su rezultirali i medijskim konfrontacijama. Očigledno je da se saradnja ustanovila kao ključni oblik djelovanja, što može bitno popraviti utisak javnosti, koji je preovladavao u prethodnom periodu, a koji je značajno podstican i medijskim izvještajima o evidentnom neslaganju, naročito kada je u pitanju saradnja Specijalnog tužilaštva i Uprave policije.

U pojašnjenju razloga bolje saradnje vrlo često se ističe da je tužilačka istraga kao relativno novi institut, precizirala uloge pojedinih organa u preduzimanju zakonom propisanih ovlašćenja i postupaka. Takođe, odnos subordinacije tužilaštva nije umanjio značaj i ulogu policijskih organa, a prema ocjeni ispitanika policijski službenici ocjenjuju da bi za poboljšanje ionako dobre saradnje bilo korisno uzimati u obzir i pravnu kvalifikaciju prestupa, koja se profilise u toku i nakon operativnih radnji i ovlašćenja koje sprovode organi policije.

Policijski organi smatraju da bi trebalo izvršiti analizu i reviziju odredbi zakona kojima se limitira značaj iskaza osumnjičenog dat u policiji, a sve u cilju podizanja efikasnosti postupka, odnosno ostvarivanja krivične pravde. Pri ovakvom zaključku čini se da bi bilo dobro još jednom analizirati standarde koji se primjenjuju u praksi Evropskog suda za ljudska prava, kako ne bi dolazilo do konfuzije o prirodi zakonom utvrđenih mjera i postupaka, kada su u pitanju standardi krivičnog postupka u fazi istrage i njihova primjena na situacije koje joj prethode sve do potvrde optužnog akta i kasnije u fazi postupka pred sudom.

U rezimeu ovog dijela projekta treba naglasiti poziciju svakog organa koji postupa u slučajevima koji se prepoznaju u analizi datih odgovora. Naime, shodno zakonom propisanim nadležnostima kojima se uređuje organizacija i postupanje organa policije, kao njihova osnovna obaveza propisana je odgovornost u radu na otkrivanju i sprječavanju vršenja krivičnih djela. Tako se u okviru ove nadležnosti javljaju poslovi očuvanja javnog reda i mira, zaštite lične i imovinske sigurnosti građana, suzbijanje

opšteg kriminaliteta, kontrola državne granice, kontrola kretanja i boravka stranca, itd. U okviru dijela poslova kojima se bavi policija (posebno kriminalistička), osim već navedenih na otkrivanju i sprječavanju vršenja krivičnih djela, kod Uprave policije su ustanovljene posebne službe koje se bave pitanjima analize pojava i preduzetih mjera iz okvira njenih ovlašćenja, što može bitno olakšati rad na sprovođenju istražnih radnji kada one dođu u sferu tužilačke istrage.

Nadalje, policija ima veoma važnu ulogu u prevenciji najtežih oblika kriminaliteta, pa se zakonit i efikasan rad policije i saradnja sa tužilaštvom smatra elementarnom pretpostavkom efikasnosti djelovanja u ovoj oblasti. Osim ove funkcije, čini se da je saradnja tužilaštva i policije preduslov za suzbijanje i eliminisanje zloupotreba ovlašćenja, kao izuzetno opasne pojave koja podriiva povjerenje u čitav institucionalni poredak u okviru kojeg se krivična pravda ostvaruje.

Sa druge strane, podjela nadležnosti proizilazi iz stepenovanja sumnje, prema čemu se uloga tužioca zasniva tek nakon pribavljanja dovoljno dokaza da postoje osnovi sumnje⁷ da je izvršeno neko krivično djelo. Po pravilu, saznanje o postojanju osnova sumnje najčešće dolazi od strane policijskih organa, kao rezultat njihovog djelovanja na konkretnom slučaju. Osnovana sumnja predstavlja viši stepen sumnje, koji se bazira na prikupljenim informacijama i kredibilitetu prikupljenih dokaza.

Dalji zaključci o nužnosti saradnje ukazuju da se u svim fazama istrage, od otkrivanja i prijavljivanja krivičnog djela pa do njene finalizacije, podizanjem i/ili potvrđivanjem optužnog akta, kroz strategiju i taktiku istražnih radnji provlači kombinacija mjera i postupaka za efikasno vođenje istrage. To konkretno znači da se u fazi operativnih mjera i radnji na sprovođenju istrage uvijek mora računati na logističku podršku organa policije koji posjeduju potrebne ljudske i tehničke resurse. Iluzorno je očekivati da se istraga može uspješno sprovesti u odsustvu saradnje ovih institucija, niti da se pak planiranje istrage može sprovesti bez odgovarajućih inputa organa, koji po prirodi svojeg posla vrše otkrivanje krivičnih djela. Ovo, tim prije što se u okviru istrage pojavljuju ovlašćena službena lica kao aktivni nosioci istražnih radnji.

U obrnutom smjeru, tužilac koji se javlja u ulozi svojevrsnog upravljačkog mehanizma u istrazi mora biti podrobno, blagovremeno i na kvalitetan način obaviješten o svim radnjama sprovedenim po njegovom ovlašćenju, kao i o činjenicama vezanim za konkretno krivično djelo i počinioca do kojih je službeno lice došlo prije nego što je istraga formalno uslijedila, a od značaja su za sprovođenje istrage.

Rukovođenje istragom podrazumijeva održavanje redovnih i vanrednih kontakata sa svim subjektima koji učestvuju u istrazi, pri kojima bi se trebali iznositi rezultati provedenih istražnih radnji, problemi na

---

⁷ Izvjesnost da je počinjeno krivično djelo, odnosno postojanje određenih okolnosti koje ukazuju na mogućnost postojanja krivičnog djela i nekog lica kao mogućeg izvršioca

koje se tokom istrage nailazi, te procjena dotadašnjeg stanja i donošenje odluka o daljem pravcu djelovanja istrage. To pored ostalog podrazumijeva i dinamiku istražnih radnji, odnosno vremenske okvire u kojima se ona sprovodi.

Iz priloženih karakteristika rada organa pojedinačno jasno se uočavaju tačke saradnje koje neminovno upućuju tužilaštvo i policiju jedne na druge. Čini se da je i sprovedena anketa u velikoj mjeri pokazala spremnost i međusobno uvažavanje u radu, što se može okarakterisati kao kvalitativno nova i konkretna potvrda poboljšanja saradnje ovih dvaju organa.

Mjerljivi indikatori saradnje izloženi su u datim rezultatima anketa, od kojih su najznačajniji izloženi u ovom dijelu Izvještaja.

IV ODNOS INSTITUCIJA PREMA STRUČNOJ I LAIČKOJ JAVNOSTI

Osnovna karakteristika rada pravosudnih institucija u dužem vremenskom periodu je bila zatvorenost za sve vidove javnosti. Praktično sve vrsta informacija isticane su kroz izvještaje o radu, koji se objavljuju periodično i sa dosta statističkih podataka. Kontakt sa stručnom javnošću i dalje se odvija sporadično i najčešće kroz konferencije, seminare, okrugle stolove i druge oblike usavršavanja, odnosno razmjene mišljenja.

Novi kvalitet uočen u ovom Projektu je pojačana komponenta prisustva pravosuđa na akademskim i drugim obrazovnim institucijama, što je dobra osnova za pravovremeno sticanje znanja o postupcima i materijalnom pravu koje se primjenjuje u radu pravosudnih institucija, a na taj način i obezbijedi informisanost opšte javnosti o radu ovih institucija.

Osim toga, praćenjem portala sudova sasvim izvjesno se može govoriti o ažurnijem odnosu i boljem sadržaju u smislu mogućnosti da stručna javnost dobije više informacija, a pogotovo da bude obaviještena o meritornim sudskim odlukama kroz koje se stvara sudska praksa. Tako je portal www.sudovi.me značajno obogatio svoje stranice postavljanjem ogromnog broja presuda koje se donijete u različitim postupcima, a istovremeno mogu poslužiti za strategiju u postupanju svim učesnicima sudskih postupaka. Indikativno je i to što su stranice portala sada znatno ujednačene pa se primjeri sudske prakse mogu pronaći na svim niovima stvarne i područjima mjesne nadležnosti sudova u Crnoj Gori. Tako je na primjer na stranici *Osnovnog suda u Rožajama* objavljeno više od 4.500 sudskih odluka, na stranici *suda u Pljevljima* preko 7.000, *Osnovnog suda u Podgorici* isto toliko, *Osnovnog suda u Kotoru* skoro 5.000, itd. Sud u Rožajama ujedno ima najraznovrsniju i najsadržajnijiu stranicu sa obavještenjima i informacijama od značaja za rad suda, ali i stranačku, stručnu i opštu javnost.

Osim prakse nacionalnih sudova, ovaj portal na stranici *Vrhovnog suda Crne Gore* objavljuje i praksu Evropskog suda za ljudska prava, kao i stručne publikacije iz domena nadležnosti i rada sudova, a linkovima upućuje na organizacije, institucije i tijela u okviru kojih se kreiraju standardi i/ili na drugi način učestvuje u stvaranju pravne prakse značajne za rad sudova i obavještavanje stručne javnosti (*Ombudsman, Advokatska komora, Notarska komora, Državno tužilaštvo, Uprava policije*, itd).

Posebno važan element obavještanja javnosti je raspored suđenja koji je sastavni dio web stranice svih sudova. Ažuriranje ovog sadržaja je izvršeno zaključno sa posljednjim mjesecom tekuće godine, dok je kod nekih sudova već istaknut raspored i za početak naredne godine (Osnovni sud u Nikšiću).

Pravosudne institucije su dodatno ojačale kontakt sa stručnom javnošću tako što su preko *Centra za obuku sudija i državnih tužilaca* ustanovile praksu češće komunikacije sa civilnim sektorom i drugim granama pravosuđa u širem smislu (advokaturom). Ova aktivnost se odvija kroz nacionalni program rada i plan edukacije, kao i kroz učešće na projektima od značaja za pravnu struku u cjelini. Prema informacijama do kojih se došlo prilikom prikupljanja materijala za ovaj izvještaj, u posljednja dva mjeseca su održana dva veća stručna skupa, koji su organizovani posredstvom HELP Programa Savjeta Evrope i PREDIM projekta, o podizanju kapaciteta nacionalnih institucija u borbi protiv diskriminacije i zaštiti od torture. Takođe, posredstvom NVO CEDEM vrši se kontinuirana edukacija mlađih kadrova u pravosuđu, koja u posljednjih nekoliko godina obuhvata i advokaturu, a značajna aktivnost bilježi se i u okviru Udruženja sudija Crne Gore koja putem izdavačke djelatnosti i organizovanja seminara za stručnu javnost, informiše o pojavama i praksi od značaja za edukaciju i obavještanje o praksi sudova i drugih tijela koja implementiraju zakon.

Utisak koji se nameće je da se duže vrijeme nije vršila koordinacija u organizovanju i učešću na različitim oblicima usavršavanja i inovacije znanja, te da je civilni sektor uključen samo u inicijative koje su bile „nižeg stručnog nivoa“. Osim toga, advokatura kao profesija je takođe bila marginalizovana, iako je ustavna kategorija i ima značajnu ulogu u stvaranju pravnog poretka, odnosno prakse nacionalnih sudova i Ustavnog suda Crne Gore.

Indikatori stanja u ovoj oblasti su prilično mjerljivi i mogu se sagledati kroz sadržaj internet stranice sudova, Centra za obuku sudija i državnih tužilaca, Udruženja sudija Crne Gore, NVO CEDEM i Help Programa Savjeta Evrope.

V TRANSPARENTNOST RADA INSTITUCIJA U OSTVARIVANJU KRIVIČNE PRAVDE

a) Zakonodavstvo

Članom 65 *Zakona o sudovima* propisano je da informacije o radu suda daje predsjednik suda, lice ovlašteno za odnose sa javnošću ili drugo lice koje odredi predsjednik suda. Informacije se daju u skladu sa ovim zakonom, *Sudskim poslovnikom* i zakonom kojim se uređuje slobodan pristup informacijama. Informacije koje bi mogle uticati ili utiču na vođenje sudskog postupka ne mogu se učiniti dostupnim javnosti. Za potrebe informisanja javnosti u sudovima se može osnovati posebna služba za odnose sa javnošću.

Odnos Državnog tužilaštva prema javnosti počiva na informacijama o radu ovog organa koje daje vrhovni državni tužilac ili lice koje on ovlasti, a o radu državnih tužilaštva informacije daju rukovodioci državnih tužilaštva ili lica koja oni ovlaste (čl.135 *Zakona o državnom tužilaštvu*). U slučaju informisanja javnosti o radu u pojedinom predmetu, mogu se davati samo informacije o radnjama koje su preduzete ili se preduzimaju, bez navođenja imena učesnika u postupku i sadržaja preduzetih radnji. Informacije koje bi eventualno mogle uticati na vođenje postupka pred ovim organom i drugim organima pred kojima postupka tužilaštvo ne mogu se učiniti dostupnim javnosti. Za potrebe informisanja javnosti u državnim tužilaštvima može se osnovati posebna služba za odnose sa javnošću.

Zakon o unutrašnjim poslovima, koji se primjenjuje i na Upravu policije, odnos sa javnošću reguliše tako što propisuje da Ministarstvo obavještava javnost o obavljanju unutrašnjih poslova kada je to u interesu građana Crne Gore i njihove bezbjednosti. Obavještenja koja sadrže lične podatke dostavljaju se u skladu sa posebnim zakonom (član 5).

Transparentnost kao oblik javnosti rada pravosudnih institucija praćena je na više nivoa ovog projekta i to:

- kroz praćenje komunikacione strategije pravosudnih institucija i policije;
- poštovanje načela slobodnog pristupa informacijama od javnog značaja;
- internet prezentacije pravosudnih institucija, policije.

Izraz komunikacione strategije u ovom Izvještaju koristi se da označi sve oblike kontakata koji su u funkciji obavještanja opšte javnosti o činjenicama i događajima od značaja za rad sudova, tužilaštva i

policije i učešće same javnosti kao njegovog sastavnog dijela. Zakonodavstvo je ustanovilo javnost rada ovih institucija kao jedan od temeljnih principa. Ona se ostvaruje kroz kontakte sa medijima, neposredno obraćanje građana, izvještaje o radu, učešće u projektima koji se tiču PR poslova (odnosi sa javnošću) i druge oblike informisanja javnosti. Cilj transparentnosti je dostupnost informacija od značaja za širu društvenu zajednicu, povećanje povjerenja u institucije građana/ki i korisnika usluga pravosudne i policijske administracije, zaštita svih učesnika krivičnog postupka (posebno ranjivih grupa), očuvanje pretpostavke nevinosti i blagovremenost dostavljanja informacija. Istovremeno, kroz komunikacionu strategiju (bilo da je ona poseban strateški dokument ili način postupanja zasnovan na praksi rada institucija) potrebno je definisati i ciljne grupe, imajući u vidu da one mogu biti različite po osnovu više svojstava (nivo obrazovanja, starosna dob, zdravstveno stanje, psihofizičke sposobnosti, socijalni položaj, itd).

Potrebno je napomenuti da je Vlada Crne Gore polovinom 2016. godine donijela *Strategiju informaciono-komunikacionih tehnologija pravosuđa za period 2016-2020*, u kojem dokumentu je jedan od njegovih stubova (Strateški stub 4) uspostavljanje elektronskih servisa za građane, pravna lica, institucije i međunarodne organizacije. Ovaj segment je uslovljen ciljem omogućavanja korišćenja usluga u pravosuđu i elektronskim putem, u skladu sa Zakonom o elektronskoj upravi. Procjenjuje se da bi uvođenje elektronskih servisa u funkcionisanje pravosuđa ubrzalo službenu komunikaciju između pravosudnih institucija, kao i službenu komunikaciju prema korisnicima njihovih usluga, povećanje efikasnosti u rješavanju predmeta, te proizvelo finansijske uštede pravosudnim institucijama i korisnicima njihovih usluga.

Praćenjem *web-stranice Uprave policije* u okviru Ministarstva unutrašnjih poslova Crne Gore, konstatovano je da postoji veliki broj informacija zasnovan na činjenicama i događajima koji su se desili u radu ovog organa. Primijetno je da se posebna pažnja poklanja informisanju javnosti o događajima u kojima su akteri (žrtve ili počinioci) pripadnici ranjivih grupa, te da se potencira pretpostavka nevinosti. Ovakav pristup ne korespondira sa medijskim izvještavanjem iz „izvora bliskih Upravi policije“, u kojima se često krše osnovni principi izvještavanja.

U okviru ovog organa ne postoji komunikacioni strateški dokument, već se prema izjavi ovlašćenih lica obavještavanje sprovodi na principima odgovornog i profesionalnog izvještavanja za šta su na nivou Uprave (kako je saopšteno) angažovani kvalifikovani i visoko profesionalni službenici koji neposredno primjenjuju stečeno iskustvo i znanje u svakodnevnom radu. No, i pored takvog opredjeljenja tokom

ovog Projekta nije bilo moguće uraditi intervju sa predstavnicima Uprave policije, za šta je bila zadužena Agencija MINA, partner na ovom Projektu.

Predstavnici pravosudnih institucija su realizovali seriju javnih sesija – dijaloga sa studentima i učenicima i to tri na pravnim fakultetima postojećih univerzitetskih ustanova u Crnoj Gori (*Univerzitet Mediteran, Univerzitet Donja Gorica i Univerzitet Crne Gore*) i dvije u srednjim školama pravnog usmjerenja (*JU Ekonomska škola „Mirko Vešović“ u Podgorici i Gimnazija „Stojan Cerović“ u Nikšiću*). Učesnici ovih događaja su bili predstavnici sudova i tužilaštava različitih nivoa, organa policije, ali i institucija u zaštiti od zloupotrebe ovlašćenja, medija i opšte javnosti.

Sve navedene aktivnosti su bile medijski praćene od strane dijela dnevne štampe i elektronskih medija u Crnoj Gori, posredstvom *Agencije MINA* i kroz neposredno prisustvo, dok je *ELSA (European Association of Law Students)* dodatno, putem svojih profila na društvenim mrežama, informisala javnost o ovim događajima (40 objava sa preko 7.000 pratilaca na društvenj mreži Twitter).

Sadržaji koji su plasirani preko Agencije MINA bili su prevedeni, pa su samim tim bili lakše dostupni diplomatskim misijama i međunarodnim organizacijama koji prate društvena dešavanja u Crnoj Gori.

Tokom ovih sesija ukazano je na linije saradnje i prepreke pri ostvarivanju pune funkcije pravosudnih institucija, kao i na odnos pravosuđa i policije u Crnoj Gori. U takvim okolnostima ovi događaji su prevazilazili značaj užeg informativnog događaja i postajali tribine na kojima se otvoreno raspravljalo o svim aspektima rada institucija koje su bile predmet interesovanja u ovom Projektu.

Konačno, radi boljeg upoznavanja sa efikasnošću rada institucija, Projekat upućuje na izvještaje svih navedenih institucija koje su obuhvaćene Projektom i to:

- Izvještaj o radu sudova za 2015. godinu
- Izvještaj o radu Državnog tužilaštva za 2015. godinu
- Izvještaj Ministarstva unutrašnjih poslova o radu i stanju u upravnim oblastima za 2015. godinu u okviru kojeg su i informacije o radu Uprave policije za navedeni period

Mjerljivi indikatori za ovaj dio Projekta su broj održanih i precizno navedenih skupova, objava i saopštenja koja su plasirana putem medija, kao i orijentaciona brojka posjeta portalima društvenih mreža na teme koje su se odnosila na Projekat.

Osim toga, Udruženje sudija Crne Gore je publikovalo dva značajna dokumenta⁸ sa stanovišta bližeg upoznavanja javnosti sa podacima o radu sudova, postupcima i radnjama koje se preduzimaju u okviru ovih postupaka. Na taj način Udruženje je omogućilo opštoj i stručnoj javnosti da se upozna sa detaljima koji mogu biti od značaja prilikom učešća u sudskim postupcima ili korišćenja usluga sudske administracije. Oba dokumenta su objavljena na web stranici Udruženja (<http://www.udruzenjesudija.me/index.php/download/download>).

U pogledu *slobodnog pristupa informacijama* konstatovano je da svi navedeni organi imaju pojedinačno vodiče za slobodan pristup informacijama koje su u domenu njihovog rada, od kojih su neki inovirani, a neki u ranije ustanovljenoj formi.

U posljednjem kvartalu 2015. godine tužilačkim organima su podnijeta dva zahtjeva za slobodan pristup informacijama – Vrhovnom i Višem državnom tužilaštvu i na oba je odgovoreno. Prema objektivnoj procjeni utisak je da odgovor nije bio konkretan.

U istom periodu, Vrhovno državno tužilaštvo je objavilo 38 izjava, koje su se odnosile na rad 17 organa tužilaštva, pri čemu se zaključuje da postoje ona tužilaštva koja su aktivnija i ona koja su manje aktivna u odnosima prema javnosti, odnosno koja uopšte nijesu komunicirala sa javnošću.

Kada se to tiče Uprave policije, može se zaključiti da nedostaju određeni podaci o kontakt informacijama na nivou pojedinih centara bezbjedosti (e-mail, telefon kod CB Berane i Rožaje).

U prvom kvartalu 2016. godine podnijeta su tri zahtjeva za slobodan pristup informacijama i to Vrhovnom sudu, Višem sudu u Podgorici i Višem sudu u Bijelom Polju. Jedan je rezultirao negativnim odgovorom dok su preostala dva na iscrpan i konkretan način bila ispoštovana. U ovom periodu su objavljene 24 izjave iz svih 17 jedinica tužilaštva. Od ovih deset je bilo iz osnovnih i viših tužilaštava.

U drugom kvartalu, zahtjevi za slobodan pristup informacijama podnijeti su Vrhovnom sudu, Višem sudu i dva Višem sudu u Bijelom Polju. Dva su ishodovala pozitivnom odlukom, dok je u dva slučaja zahtjev odbijen. U datom periodu na portalu Državnog tužilaštva bilo je 33 saopštenja iz svih jedinica, koji su se odnosili na 16 osnovnih i pet viših tužilaštava.

---

⁸ "Vodič kroz sudove Crne Gore" i "Vodič kroz krivični i građanski postupak Crne Gore"

U trećem kvartalu su poslata tri zahtjeva za slobodan pristup informacijama, policiji i to po jedan u Centar bezbjednosti u Podgorici, Bijelom Polju i Nikšiću. Dva su ishodovala pozitivnim rezultatom dok na jedan zahtjev nismo dobili odgovor.

U poslednjem kvartalu su podnijeta dva zahtjeva za slobodan pristup informacijama - Višem državnom tužilaštvu u Podgorici. Odgovor smo dobili na oba zahtjeva, ali opet odgovori nisu bili konkretni.

VI ULOGA MEDIJA I DRUGIH DRUŠTVENIH ČINILACA U OBAVJEŠTAVANJU JAVNOSTI O RADU INSTITUCIJA KOD OSTVARIVANJA KRIVIČNE PRAVDE

Sam Projekat je apostrofirao čvrstu vezu medijskog izvještavanja o njegovoj realizaciji. U takvim okolnostima primat je dat onim medijskim oblicima koji na najlakši i najbrži način dolaze do korisnika informacija, a to su društvene mreže i informativna agencija koja servisira najveći broj medija.

U okviru praćenja medijskog efekta postupaka pred pravosudnim institucijama i policijom, poseban akcenat je stavljen na kritičke tonove u izvještavanju, koji su ukazivali na određeni stepen nedostatka koordinacije između organa koji su po prirodi stvari upućeni na saradnju. Takođe, zaključeno je da se i samo izvještavanje dovodi u pitanje nedostatkom osnovnih znanja i informacija u vezi sa postupkom. To direktno urušava ugled institucija, ali i dodatno šteti učesnicima postupka i korisnicima pravosudne administracije i Uprave policije. To je nužna posljedica nedostatka direktne komunikacije zasnovane na razumijevanju uloge medija u sudskim postupcima. Nakon sprovedene inicijative Udruženja sudija Crne Gore, održan je niz seminara koji su posvećeni komunikaciji medija i pravosuđa.

Notirana je i aktivnost Centra za obuku sudija i državnih tužilaca koji je, u saradnji sa Organizacijom za evropsku bezbjednost i saradnju (OSCE) i Ambasdom SAD u Podgorici, organizovao bazičnu obuku za državne tužioce na temu: "*Odnosi sa javnošću*". Obuka je pored ostalog obuhvatila teme vezane za transparentnost rada, zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama kroz proces komunikacije sa medijima, te praktične vježbe (pred kamerom) – izjave, konferencije za novinare i TV intervju (april, 2016. godine).

Pa ipak, i pored iskazane spremnosti čini se da je u osnovi problema još uvijek izvjestan stepen međusobnog nepovjerenja između ovih institucija. To podstiču okolnosti da se mnogo više od strane drugih aktera društvenog informisanja i osoba kojima to čini sastavni dio profesije (marketing u najširem smislu riječi) koristi svojevrstan prazan prostor nastao obavezom nosilaca pravosudnih institucija da poštuju tajnost postupku i očuvaju dignitet stranaka u postupku. Slično je i kod organa policije, mada je pojava "curenje iformacija" u ovoj instituciji mnogo češća.

VII Preporuke

- Način ostvarivanja međusobne saradnje različitih organa potrebno je sistemski riješiti i ustanoviti obaveznu praksu zajedničkog razmatranja opštih pitanja od interesa za sve organe (npr. u okviru Centra za edukaciju sudija i državnih tužilaca, stručnih rasprava na pravnim fakultetima, i sl).
- Zakonodavne i institucionalne reforme moraju biti praćene odgovarajućom materijalnom i kadrovskom podrškom, uključujući prostor, opremu i ljudske resurse. To je sada od naročitog značaja za kapacitete tužilačke organizacije.
- Osim naznačene podrške mora se obratiti pažnja na sistem "ranog" otkrivanja kadrovskih potencijala i animiranja pravnika da se posvete sopstvenom usavršavanju na sistematičan i kontinuiran način.
- Odnos pravosuđa i policije mora počivati na strateškom opredjeljenju koje će obuhvatiti ciljne grupe, metode djelovanja i ljudske resurse za sprovođenje. U najkraćem, mora postojati komunikaciona strategija sa unaprijed zadatim ciljevima i indikatorima praćenja implementacije.
- Mora se demistifikovati status pravosudnih institucija i organa policije u društvenim događajima i označiti mjere za sticanje/snaženje/vraćanje povjerenja građana/ki i korisnika usluga administracije.
- Komunikacija sa svim oblicima javnosti mora biti zasnovana na učešću najviših nosilaca pravosudnih funkcija, jer se i na taj način ukazuje poštovanje javnosti koja ima pravo da dobije informacije od šireg društvenog (javnog) značaja.
- Korišćenje informacionih tehnologija i društvenih mreža je neizostavan elemenat i metod upoznavanja javnosti sa svim oblicima rada državnih institucija.
- Snaženje institucija mora počivati na neposrednoj podršci medija, koji moraju biti blagovremeno i kvalitetno obaviješteni o svim događajima iz nadležnosti ovih institucija kako bi se smanjio prostor za špekulacije i dezinformacije.
- Iz predloženih mjera trebalo bi da slijedi monitoring budućih aktivnosti kao logičan slijed nastavka praćenja stanja u ovoj oblasti.